Anul XXVII Martie 1937 Nr. 3

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ

Redactor: Prof. GRIGORIE T. MARCU

# INSTINCTE, PATIMI ŞI REMEDII

## NICI VOINŢA, NICI INTELIGENŢA, NICI CONŞTIINŢA NU POT SINGURE ÎNFRÂNA PATIMILE, FĂRĂ AJUTORUL HARULUI DIVIN

De Preot ILARION V. FELEA

I



Savantul profesor universitar, regretatul Dr. N. Paulescu, în cartea sa: *Cele patru patimi şi remediile lor* (Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1921) spune că oamenii sunt înzestraţi de Dumnezeu cu patru instincte principale: instinctul de nutriţie, instinctul de reproducţie, instinctul de proprietate şi instinctul de dominaţie. Omul adică, din fire tinde spre hrană, din fire tinde spre înmulţire, din fire tinde spre avere şi tot din fire tinde spre stăpânire. Aceste instincte însă, create în vederea unui scop, în urma conflictelor sociale, au deviat, au decăzut, s'au schimbat în patimi, în instincte alterate, anume: în patima beţiei (beţie de alcool, tutun, stupefiante, etc.), desfrâului, hoţiei (lăcomie) şi trufiei, cari corespund celor patru instincte fireşti (p. 12). Drept remediu împotriva acestor patimi, eminentul luptător naţional-creştin, prescria voinţa. *Voinţa e singurul mijloc capabil de a vindeca o patimă* (p. 21). Voinţa este leacul care potoleşte patimile şi aşează instinctele pe calea destinaţiei lor naturale.

Până aci filosofia. Dar de aci vine viaţa. Şi viaţa nu e tot una cu filosofia. De aceea, foarte natural se naşte întrebarea: Poate voinţa *singură* să înfrâneze patimile? Căci

realitatea ne arată că omul are totdeauna conştiinţa binelui şi aude din adâncurile sufletului glasul instinctului curat, dar face, uneori fără voia lui, răul, păcatul. Şi aşa, oscilează necontenit şi tragic între chemările spiritului şi între amăgirile materiei.

Deci încă odată să ne formulăm întrebarea: poate voinţa să înfrâneze patimile? Vom răspunde cu Biblia în mână şi cu natura în faţă.

II

1. Sfântul apostol Pavel, cetăţeanul roman, omul de o voinţă extraordinară, vestitorul creştinismului în cele mai multe ţări şi prin cele mai mari oraşe ale vremii sale, vorbind despre lupta dintre carne şi duh, scria Romanilor: „nu îndeplinesc ceeace voesc, ci tocmai aceea îndeplinesc ceeace urăsc... Căci de voit voesc, dar de lucrat binele nu-l lucrez; căci nu binele pe care îl vreau, îl fac, ci răul pe care nu-l voesc, pe acesta îl săvârşesc. Vreau să fac binele, dar răul se ţine de mine" (cap. 7, v. 15—21).



Aşadar, marele apostol Pavel constată că apelul la puterea voinţii, pentru a înfrâna patimile, este zadarnic. Căci în trupul omenesc, dela leagăn până în mormânt, este un răsboiu crâncen. E lupta dintre bine şi rău, dintre duh şi trup, în care partea cea bună din noi de atâtea ori rămâne înfrântă de partea cea rea.

Video meliora proboque, deteriora sequor, scria Ovidiu. Văd cele bune şi le aprob, dar urmez cele rele. Dar să nu alergăm la cuvintele apostolilor, nici la înţelepciunea scriitorilor profani, ci fiecare om să-şi pună mâna pe inimă şi să-şi mărturisească sincer sbuciumul sufletesc în care clocoteşte oridecâteori devine teatrul acestei opoziţii. De câteori ne credem tari şi suntem slabi; de câteori ne hrănim cu cele mai curate intenţii şi la urmă suntem înfrânţi de puterile întunerecului şi de câteori nu gustăm bucuria pe care o credem curată şi la fundul păharului dăm de otravă. Dar ce să mai zicem — orice om care a avut sau are o durere în suflet, cunoaşte deajuns tragedia luptei dintre voinţă şi neputinţa ei de-a înfrâna patimile.

2. Unii oameni gânditori, cu bună credinţă mărturisesc că glasul conştiinţei poate înfrâna răul, de aceea apelează

la şoaptele ei, ca să vină în ajutorul voinţei, pentru a birui patimile.

Intr'adevăr, conştiinţa, vocea lui Dumnezeu din noi, ne şopteşte în toate împrejurările vieţii ce avem de făcut şi ne arată calea pe care trebue să mergem ca să ajungem scopul fericit pentru care am fost creaţi. Oricât ar tăgădui-o unii, ea e îngerul păzitor din noi, care ne învaţă să deosebim binele de rău, înainte de a-l cunoaşte din experienţă.

Dar de câte ori sentimentul conştiinţei nu rămâne un glas pustiu?... Oricât de lămurit şi luminat ar fi, glasul ei de atâtea ori rămâne neputincios şi ne lasă pradă patimilor cărnii. Nu ne poate deci nici ea opri totdeauna din calea răului spre a ne povăţui pe calea binelui, căci prea adeseori ne lasă şi ea trupul teren deschis pentru lupta dureroasă dintre duhul cerului şi chemările pământului.

3. In sfârşit, unii înţelepţi chiamă în ajutorul voinţei, mintea. Spun ei: e destul ca omul să cunoască bine răul şi nu-l mai face. — Să ne adresăm şi aici mărturiei sfântului apostol Pavel, care ne va lumina deplin. Tot Romanilor scria el: „după omul cel lăuntric mă bucur de legea lui Dumnezeu, dar văd în mădulările mele o altă lege, care se luptă împotriva minţii mele şi mă face rob legii păcatului, cea din mădulările mele... Eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul: legii păcatului" (cap. 7, v. 22—23. 25). — Nici mintea nu poate înfrâna patimile trupului. Că această constatare nu cuprinde un adevăr, ne convingem, fără a cita cuvântul sfântului apostol Pavel, ci numai dacă aruncăm o privire fugară peste civilizaţia veacului nostru, produsul minţii omeneşti. Maşinismul vremii a început a desfiinţa distanţele. Ne urcăm în stratosferă, coborâm în măruntaele pământului şi în adâncul oceanelor în case de sticlă unde la lumina reflectoarelor puternice nebunim în faţa monştrilor cari îşi au lumea lor ca şi noi pe uscat. Străbatem văzduhul cu viteze faţă de cari trenurile rapide merg parcă abia gâfâind. Ce vom mai zice dacă cercetăm rezultatele cunoştinţelor la cari a ajuns mintea cu ajutorul telescopului proectat în lumea marelui Univers şi a microscopului urmat de experienţele şi calculele matimatice făcute în lumea micului Univers — atomul. Sau să intrăm în marile furnale, uzine şi fabrici

moderne, unde maşina a înlocuit cu desăvârşire mâna de lucru a omului — în toate şi peste tot locul vom întâlni cele mai nevisate realizări ale minţii omeneşti.

Dar cu toate aceste înfăptuiri, minuni ale minţii, este omul veacului nostru mai bun decât omul veacurilor anterioare? Nu! Hotărât că nu! Niciodată n'a fost în lume mai multă răutate şi egoism ca astăzi şi niciodată n'a fost mai multă plângere a omului în contra omului, ca în veacul perfecţiunilor tehnice. Fiindcă omul a rămas în urma perfecţiunii maşinilor. Maşina s'a perfecţionat şi omul s'a răit.

Deci nici mintea singură nu poate înfrâna patimile. De ce? Fiindcă trupul este neputincios, iar sufletul e bolnav. Puterile sufletului sunt slabe — şi sunt slabe fiindcă sunt corupte. E slabă şi coruptă puterea voinţei, e slabă şi coruptă puterea conştiinţei, e slabă şi coruptă puterea minţii. Toate aceste forţe ale vieţii sufleteşti sunt bolnave, slăbite, corupte. Sunt coborâte din vigoarea lor originală, în urma păcatului strămoşesc. Orice s'ar zice, dar păcatul strămoşesc e o realitate, o înfricoşată realitate, de urmările căruia ne împiedecăm la fiecare pas. In afară de el nu a avut şi nici nu poate avea altă explicaţie tragedia luptei binelui cu răul în sufletul şi în trupul omului. In lupta aceasta, fiecare om este teatrul unei cumplite tragedii. Insuşi sfântul apostol Pavel ni se înfăţişează aproape disperat şi înfrânt, când exclamă: „Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia" (Rom. 7, 24).

Cine mă va mântui de trupul păcatului şi de poftele patimilor? Deoarece nici voinţa, nici conştiinţa, nici mintea nu sunt în stare singure să restabilească în noi echilibrul original dintre trup şi suflet, fiind corupte şi stricate, slăbite, alterate şi deviate.

## III

Este o cale care ne duce la armonia firească dintre duh şi carne. Dar aceasta e o cale supranaturală. Necunoscută simţurilor, fiindcă nu se află în sânge şi neînţeleasă cu mintea, deoarece în starea actuală a cunoştinţelor este nepătrunsă taina ei.

Apostolul Pavel tocmai când îl credeam plin de groază şi părea aproape înfrânt, atunci se linişteşte şi grăeşte:

„Mulţumesc lui Dumnezeu, prin Isus Hristos, Domnul nostru!" (Romani 7, 25). Căci „toate pot să le fac întru celce mă îmbracă cu putere" (Filipeni 4, 13).

Este o putere supranaturală care vine în ajutorul sufletului nostru bolnav, ca să-l vindece şi să-l întărească. E harul lui Hristos, graţia divină, care colaborează, real şi efectiv, cu conştiinţa, cu mintea şi voinţa, ca să ne ridice biruitori peste ispitele materiei. Harul e forţa spirituală, sau energia divină, pe care Dumnezeu o trimite în ajutorul sufletului omenesc. E raza Duhului, mila sau mâna lui Dumnezeu, prin care se manifestă iubirea Lui faţă de om, deşi omul atât de rar şi aşa de puţin e conştient de forţa lui mântuitoare.

A văzut oricine cum părinţii ajută copilaşului să se ridice şi să umble în picioare şi când îl lasă de mână, cade. La fel este harul lui Dumnezeu: ne ajută şi ne întăreşte puterile slăbănoage ale sufletului.

Poporul român spune despre unii oameni, că sunt „plini de har". Spune şi despre pământ că este „plin de har" când rodeşte din belşug. Şi are toată dreptatea, căci dar dela Dumnezeu este şi rodul pământului şi tăria unui suflet.

A fost preacurată Fecioara Maria, fiindcă era „plină de dar" şi Petrache Lupu al nostru este un om plin de dar, căci altfel este neînţeles cu ce putere face lucrurile pe cari nu le poate face nici un alt om, ca el.

Este rodul harului orice suflet echilibrat, orice om cu caracter creştin în fapte şi cu inspiraţia duhului în vorbe. Harul „trezeşte, luminează, întăreşte şi consolidează puterile naturale ale omului în procesul mântuirii, ni se înfăţişează determinant în convertirea şi progresul omului în viaţa în Hristos, în aşa numita *renaştere*, sau *îndreptare*, sau *sfinţire*" (Andruţos-Stăniloae: Dogmatica, p. 246). Fără de el mintea omului e uscată, conştiinţa slabă şi voinţa moartă. Fără har nu ne putem slobozi din lanţul patimilor.

Harul se însuşeşte şi lucrează prin cele şapte Taine ale Bisericii, cari sunt opera lui. Dar el e viu totdeauna şi lucrător. Prin el se înalţă rugăciunea la cer şi prin puterea lui se săvârşesc faptele bune. Harul realizează credinţa lucrătoare prin iubire (Iacob 2, 26 şi Galateni 5, 6). Precum

sarea dă gust bucatelor, aşa harul lui Dumnezeu consolidează viaţa şi asigură triumful duhului asupra realităţii materiale.

Ceeace este raza soarelui pentru pământ, este harul dumnezeiesc pentru suflet. Prin razele sale, soarele îşi trimite pe pământ căldura şi lumina. Fără de lumina şi căldura soarelui ar fi cu neputinţă viaţa şi roadele pământului. Prin razele soarelui încolţeşte, creşte, înfloreşte şi rodeşte toată sămânţa de pe pământ. La fel e şi harul. El e raza de lumină şi căldură, prin care Dumnezeu dă viaţă şi putere sufletului omenesc. Fără har, sufletul omenesc se ofileşte ca o floare lipsită de soare.

Harul e o putere necunoscută Vechiului Testament. Sfântul apostol şi evanghelist Ioan scrie: „Legea prin Moise s'a dat, iar darul şi adevărul prin Isus Hristos au venit" (1, 17). Legea veche a descoperit numai păcatul şi neputinţa de-a ne elibera din braţele lui numai prin voinţă sau cunoaştere. Harul divin luminează şi purifică, consolidează şi coordonează voinţa, conştiinţa şi mintea şi le asigură prin puterea lui biruinţă asupra patimilor. În schimb unde lipseşte harul, prisoseşte păcatul şi în locul duhului, se desfătează patima.

Iată la ce concluzie ne duce creştinismul atunci când facem apel la energiile sufletului să subordoneze viaţa şi să readucă patimile între hotarele instinctelor fireşti. Voinţa ca şi mintea şi conştiinţa, are necondiţionată lipsă de lumina adevărului revelat în Evanghelie şi de colaborarea harului divin dat în Tainele Bisericii, ca prin ele să înobileze instinctele, să îmbunătăţească viaţa şi să desăvârşească sufletul nostru liber şi nemuritor.

Unde e har, e fericire. Unde e fericire, e Duhul lui Dumnezeu şi unde e Duhul Domnului, acolo e libertatea (II Cor. 3, 17). Nu libertatea în înteles de patimă sau abuz de voinţă, cum o înţeleg unii, ci libertatea în sens de independenţă faţă de patimi. Suntem liberi, când suntem independenţi faţă de păcate.

Harul ne face liberi.

Harul ne face stăpâni, pentrucă —

Harul ne face curaţi. Un om înarmat cu forţa darului divin, e un nebiruit, un virtuos, un om de voinţă şi de-o

energie care luptă totdeauna cu succes în răsboiul duhului, cu amăgirile, patimile şi ispitele cărnii. E un caracter creştin.

De aceea rugăciunea noastră de totdeauna este, ca harul, puterea lui Dumnezeu să ne lumineze mintea, harul să ne trezească conştiinţa, harul să ne întărească voinţa şi să ne sfinţească viaţa. Duhul lui să se coboare între noi ca razele soarelui, căci fără de concursul lui nu putem face nimic în lupta cu patimile. Fără el vedem binele, dar facem răul; fără el dorim desăvârşirea şi pe Dumnezeu, dar slujim materiei şi ne muncim neputincioşi în vâltoarea vieţii.

Darul Domnului să fie cu noi. Darul Domnului cel luminat, mântuitor şi sfinţitor să ne însoţească mintea, ştiinţa şi conştiinţa, voinţa şi toată viaţa noastră, totdeauna.

*Doamne dă-ne harul Tău şi ne ascultă oridecâteori ne rugăm şi zicem: apără, mântueşte, milueşte şi ne păzeşte pe noi Dumnezeule cu harul tău!...*

# DESPRE IERARHIE

De Pr. A. C. COSMA

După pogorîrea Duhului sfânt peste sfinţii apostoli, prin predică şi milostenie, Biserica atrăgea la sine pe toţi necăjiţii Ierusalimului şi chiar pe mulţi dintre iudeii din împrăştiere, veniţi pentru sărbători la Ierusalim.

Înmulţindu-se numărul creştinilor, sfinţii apostoli, pentruca să poată să se ţie numai de predică, au cerut creştinilor să aleagă *şapte bărbaţi cu purtare bună şi plini de Duhul sfânt* (Fapte 6, 3), pentruca acestora să le încredinţeze o parte din sarcinile apostolilor. Aşa s'a complectat ierarhia cu a treia treaptă, cu diaconia.

De atunci şi până astăzi, *punerea mânilor* a rămas simbolul împărtăşirii sfântului Duh. Şi pentruca nu cumva graba în hirotonie să aducă vre-o pagubă prestigiului ierarhiei, sfântul apostol Pavel recomandă lui Timotei: „Mânile să nu-ţi pui îndată pe nimeni, nici nu te face părtaş la păcate străine" (I Tim. 5, 22).

De-alungul vremii, mulţi dintre creştini şi-au închipuit că Biserica poate exista şi fără ierarhie. De aceea istoria a înregistrat numeroase atacuri îndreptate împotriva cârmuirii Bisericii.

In zilele noastre sectele atacă cu înverşunare preoţia, fără să-şi dea socoteală că ochind pe preot, omori Biserica.

Cât de frumos zugrăveşte rolul preotului, *Lamartine:*

„In fiecare parohie este un om care este al tuturor, pentrucă este părinte sufletesc tuturor; care este chemat ca martor sau ca sfătuitor în actele cele mai solemne ale vieţii civile; fără care nu se poate nici naşte, nici muri; care ia pe om dela sânul mamei şi nu-l lasă decât la mormânt; care binecuvintează sau sfinţeşte leagănul, patul conjugal, patul morţii şi sicriul; un om pe care copilaşii se obişnuesc a-l iubi, a-l venera şi a se teme fiecare de el; pe care chiar necunoscuţii îl numesc părinte, la picioarele căruia creştinii merg să depună mărturisirile lor cele mai intime, lacrimile

lor cele mai ascunse; un om care prin starea lui este mângăitorul tuturor durerilor sufleteşti şi trupeşti, intermediarul obligat al bogăţiei şi al sărăciei, care vede pe cel sărac şi pe cel bogat bătând la uşa sa, rând pe rând: cel bogat, pentru a lăsa acolo milostenia sa, cel sărac pentru a o primi fără a se ruşina". Cu cei de jos prin naştere, cu cei de sus prin ştiinţă, este singurul care „are dreptul a spune toate" şi prin care se poate face cel mai mare bine şi cel mai mare rău oamenilor.

Dacă ar înţelege sectarii rostul mare al preotului, dacă ar şti că *„preoţia se exercită pe pământ, dar face parte din ierarhiile cereşti"* (Sf. Ioan Hrisostom) fiindcă ei, preoţii, „sunt învestiţi cu o putere pe care nici îngerii, nici arhanghelii n'au primit-o dela Dumnezeu", atunci nu s'ar mai împotrivi unor oameni cari au mandat dela Mântuitorul în împlinirea sarcinilor lor: „Luaţi Duh sfânt, cărora veţi ierta păcatele se vor ierta lor şi cărora le veţi ţinea vor fi ţinute" (Ioan 20, 23).

Dar, pe lângă atâta vrednicie şi o sarcină mare, o triplă sarcină: „Mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al sfântului Duh, învăţându-i să păzească toate câte v'am poruncit vouă" (Mat. 28, 19).

Faţă de această triplă sarcină: de a predica, de a sfinţi şi de a conduce, Fotie, patriarhul Constantinopolului, scria lui Nicolae al Romei, la un an după suirea sa pe scaun (859), aceste rânduri: „Când se prezintă înaintea mea mărirea darului preoţesc, când cuget la distanţa ce există între perfecţiunea acestui dar şi înjosirea omului, când măsor slăbiciunea puterilor mele şi sublimitatea unei asemenea demnităţi, nu pot spune câtă durere încerc, câtă întristare simţesc".

In mijlocul unor astfel de gânduri, clericul, fie el episcop, preot sau diacon, s'ar rătăci, dacă n'ar fi făgăduinţa Mântuitorului care întăreşte cele slabe şi neputincioase: „Iată eu cu voi sunt până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20).

Cui făgădueşte Mântuitorul această tovărăşie? Numai apostolilor? Nu. Apostolii au murit, fiind şi ei oameni. Prin urmaşii lor însă, prin episcopi, trăeşte harul şi sarcina apostoliei. Acestor urmaşi, Domnul le făgădueşte tovărăşia Sa.

Tovărăşia aceasta dumnezeiască, impune clericului obligaţiunea să lucreze potrivit învăţăturilor Stăpânului. Mântuitorul doreşte înfrăţirea oamenilor: „una să fie". Acesta este rolul social al Bisericii. Ierarhia lucrând pentru înfrăţirea oamenilor, conlucrează la înfăptuirea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.

Principii de înfrăţire a oamenilor nu poate da decât Biserica ortodoxă, ca una care a păstrat neatinsă comoara sfintelor Scripturi şi datini. Deaceea, când s'a ridicat în altă tabără steagul unirii bisericilor sau a pacificării lumii, ierarhii ortodocşi s'au înscris cei întâi ca ostaşi pe frontul mântuirii şi unirii.

Sectarii reprezintă desmembrarea şi dihonia. Ei fiind fără ierarhie, distrug împărăţia lui Dumnezeu de pe pământ. Alături de ei, toţi cei cari scornesc pricini de desbinare între oameni sau între biserici, sunt ostaşi pe frontul diavolului care dela început a fost perzător de oameni (Ioan 8, 44).



Recunoaştem dar că în sânul creştinismului sunt reprezentanţi ai ierarhiei asemenea peştilor acelora oceanici, ale căror platoşe sidefate aruncă o lumină fosforescentă folositoare corăbierilor, dar ale căror vederi (ochi) de multeori sunt dispărute de mult.

Vai însă de corăbierul care n'ar urma drumul spre ţărm arătat de aceşti peşti orbi!

Vai de creştinul care ar nesocoti ierarhia pentru motivul că viaţa ei personală ar fi o negaţie a adevărurilor predicate!

Poate lipsa aceasta de consecvenţă l-a făcut pe Ruskin să afirme că „nu există decât un singur fel de preoţie adevărată, o preoţie necesară şi vecinică, anume preoţia care consistă într'o stare de moralitate mai puternică şi de cugetare mai adevărată decât a altora, care te face să conduci şi să înalţi şi pe alţii".

Din aceste consideraţii rezultă trei datorii de ordin practic.

Cea dintâi priveşte Biserica şi Clerul. A doua şi a treia privesc poporul sau obştea creştinilor. In ziare auzim adeseori vorbindu-se de o opinie publică, pe care o for-

mează presa. Dar ceeace se numeşte opinie publică, este sufletul social al societăţii, care este suma tuturor sufletelor individuale. Cum societatea la noi este în majoritate alcătuită din creştini urmează că, cu mai mult drept se cuvine ca sufletul acesta social să aparţie prin pregătire Bisericii. Toţi cei străfulgeraţi în adânc de pildele evangheliei vor alcătui sufletul social al Bisericii. *Pulsaţiile vieţii vor fi mai morale şi normale sau mai imorale şi anormale, potrivit cantităţii de sevă evanghelică pe care Biserica şi slujitorii ei au putut-o infuza societăţii.*

Până azi, mulţi din oamenii cu răspundere în ţara aceasta au neglijat Biserica, închipuindu-şi că rănile sociale se pot tămădui numai pe căi economice şi prin legi.

Invrăjbirea dintre cârmuitorii ţării nu numai că n'a dus la înfrăţire ci din contră, a produs prăpastii cari cu greu se vor putea astupa.

Poate că vinovată pentru această desbinare este şi Biserica, întrucât prin lipsa ei de organizare, prin lipsa de sistem de lucru şi prin lipsa de calcul a scăpat de sub influenţele ei pe promotorii curentelor sociale şi prin aceasta a perdut şi cârma poporului. Aşa am ajuns ca să avem şi legiuitori şi financiari şi economişti şi oameni politici ba chiar şi pedagogi dispuşi a mărgini rolul Bisericii la acela de „agent de temperare a pasiunilor" prin frica de pedeapsă veşnică.

*Dacă s'ar face încercare să se dea Bisericii mijloacele materiale necesare şi suficiente, s'ar vedea îndată că e mult mai folositor să ai zece biserici decât o închisoare.* Lumina Bisericii ar goli întunericul celulelor. Prin aceasta s'ar evidenţia greşala celor ce nesocotesc Biserica şi rolul ei.

Sunt şi datorii cari privesc obştea creştinilor.

„Ascultaţi de mai marii voştri..." (Evrei 13, 17). Mai marii noştri sunt episcopii şi după ei, preoţii şi diaconii. Dumnezeu a voit ca noi să nu ne supunem numai Lui ci şi păstorilor duhovniceşti cu cari El a dăruit Biserica. „Cine vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă".

El a statornicit pe membrii ierarhiei ca stăpâni şi conducători ai poporului. Cine nesocoteşte ierarhia, nesoco-

tește pe Dumnezeu. „Cine se leapădă de voi, de mine se leapădă". Cel care-și închipue că slujește pe alte căi lui Dumnezeu decât prin ascultare, acela uită că supunerea și ascultarea le prețuiește Dumnezeu mai mult decât toate darurile (I Samuil 15, 22).

Ascultați de ierarhie căci ea „veghează pentru sufletele voastre, ca unii ce-au să dea samă". Grija pentru suflete ne ține pe noi treji. Vom răspunde pentru cei încredințați nouă. Un singur suflet de se va pierde din vina noastră, și pentru acela vom răspunde înaintea lui Dumnezeu. Această veghere nu trebue s'o facem de silă, ci cu bucurie. Nerecunoștința creștinilor față de preot, îl umple de amar și mâhnire. Dar, se cuvine oare să amărăști pe celce-și pune sufletul său pentru a-l mântui pe-al tău?

„Aceasta — zice apostolul — vă este nefolositor". Dumnezeu nu ajută celor ce fac să suspine păstorii lor.

Cea mai mare răsbunare a unui preot, este ploaia lacrimilor sale.

Iată ce frumos vorbește sf. apostol Pavel creștinilor din vremea sa — și prin ei și nouă celor de astăzi.



Aceste sfaturi general date au fost restrânse de Calvin care a zis: „Să ascultăm numai de păstorii cei pioși".

Când apostolul zice „ascultați" nu sfătuește ci poruncește, fără a face însă deosebire între păstorii pioși și nepioși. Indată ce o căpetenie duhovnicească e statornicită în regulă, suntem datori să ne supunem ei. O spune sfântul apostol: „vă supuneți lor". Biserica Domnului are două tagme: una care învață — ierarhia și alta care ascultă — poporul.

Dacă rolul ierarhiei ar fi numai acela de a fi rugătoare la Dumnezeu, apostolul ar fi spus: „ascultați de mai marii voștri, cari sunt pioși". Apostolul însă știa că Domnul a rânduit „pe mai mari noștri" drept cârmuitori ai noștri, nu numai rugători.

Al doilea rând de datorii cari privesc poporul, se vede din cuvântul către cei zece leproși: „Mergeți și vă arătați preoților". Cine voește vindecare, trebue să meargă la preoți. Nu se duce la călugărie, nici la mucenicie. Aceasta ar fi prea mult. Nu-i trimite Domnul pe leproși nici la Ierusalim,

nici la Athos, cum vreau unii dintre calendariştii noştri. Aceste localităţi sunt prea departe şi s'ar cere multă cheltuială. Domnul zice: Mergeţi şi aflaţi, când vreţi şi de câteori vreţi — zice Miniat — nu îngeri, ci oameni ca şi voi, cari pot să priceapă durerile voastre şi au şi autoritatea de a ierta şi puterea de a vindeca.

Când buzele preotului au rostit aici pe pământ cuvintele „te iert", sus în cer Mântuitorul a şi semnat sentinţa aceasta.

Da aceia, ori de-i pios ori de nu-i pios, puterea lui Dumnezeu lucrează prin vase slabe şi de această putere se folosesc numai credincioşii. Sectarii deoparte, calendariştii de altă parte, nepăsătorii, scepticii şi alţi necredincioşi laolaltă, nu se pot folosi de această putere, care se exercită prin ierarhie numai pentru cei cari ascultă.

Cel care se substitue preoţiei în cele preoţeşti, fără a fi preot, acela uită sfatul sfântului apostol Iacob: „Nu fiţi mulţi dascăli, fraţii mei, ştiind că mai mare osândă vom lua" (3, 1).

# PROBLEMELE ŞI DISCIPLINELE TEOLOGIEI

De Dr. ŞT. LUPŞA
Profesor la Academia teologică, Oradea

La congresul profesorilor de teologie din Ardeal ţinut în Sibiu în zilele de 19 şi 20 Aprilie 1935, s'a atins în treacăt şi problema raportului între ele a disciplinelor teologice.

In cursul prelegerilor mele de introducere enciclopedică şi metodologică în teologie, din 1926 încoace, am ajuns la câteva concluzii în această privinţă, cari îmi par vrednice de discutat. Una din ele am propus-o în congresul din 1935: ca studiul teologic să înceapă cu teologia fundamentală. Mi s'a răspuns, că în teorie e frumoasă propunerea, dar în practică nu s'ar putea trece (Congresul nici n'avea 'n program să discute vre-o reformă a orarelor sau programelor analitice), întrucât pentru studenţii din anul I e prea grea teologia fundamentală. Cântărind acest argument al „greimii" m'am întrebat: cere teologia fundamentală discipline pregătitoare? Nu prea le văd între materiile de anul I şi II. Şi, pe de altă parte, atât titlul cât şi metodul ei o aşează la poarta celorlalte discipline teologice, în contactul cel mai direct cu ştiinţele profane, de cari vine plin absolventul de liceu în academia teologică. In lecţiile de filosofie din ultimele clase liceale are pregătirea par'că anume pentru cursurile teologice fundamentale. Pe când exegeza sfintei Scripturi şi istoria bisericească din anii I şi II de teologie ce pregătire necesară sunt pentru teologia fundamentală? Un duşman al teologiei ar zice că acestea sunt puse pentru a forma prejudecăţi pe cari are să clădească teologia fundamentală. M'am mai întrebat: Poate că e grea teologia fundamentală în anul I pentrucă studenţii nu sunt atât de inteligenţi, ca peste doi ani? Dar vârsta lor în momentul intrării în teologie diferă între 17 şi 27 ani şi totuşi nu totdeauna cei mai bătrâni învaţă mai uşor teologia fundamentală.

In cele următoare însă nu vreau să militez pentru vre-o reformă a orarelor sau planurilor de studiu ale şcoalelor teologice, la întocmirea cărora conlucră mult mai multe motive, decât câte iau aci în considerare spre a rezolva în mod pur *teoretic* problema succesiunii şi înlănţuirii între ele a problemelor şi disciplinelor teologiei. Numai atâta e tema prezentei schiţe, extrase dintr'unul din capitolele introducerii — enciclopedice şi metodologice — în teologie.

Intrebarea, în ce ordine să fie înşirate problemele şi disciplinele teologiei, o decide pedagogia, stabilind (prin Pestalozzi şi aproape toţi pedagogii) principiul, că succesiunea necesară a problemelor şi disciplinelor în studiu sau ştiinţă este cea dictată de legile psihologice ale curiozităţii. (La formarea planurilor analitice mai vine aplicat ca principiu secundar principiul economiei diviziunii muncii şi alte nevoi). Legile cele mai elementare ale curiozităţii ştiinţifice le exemplifică în mod clasic obiceiul oricărui copil de a întreba: 1. *Ce?* şi 2. *De ce?* (E drept, că pe cât de simplă e întrebarea întâi, care cere determinarea fiinţii, pe atât de complicată e a doua, care urmează de obiceiu, ea punând nu numai problema cauzei, ci şi a istoriei, originei, valorii, scopului etc.). Să aplicăm această constatare şi regulă.

Precum un om, când vrea să se facă cunoscut altora, începe prin a se prezenta, adecă prin a spune cine şi ce este, — afară de cazul când îl prezintă altcineva, care-l cunoaşte deja — aşa şi cea dintâi problemă a teologiei este în mod necesar aceea, de a se defini pe sine însuşi, afară de cazul că definirea teologiei o face o altă ştiinţă, ce-i premerge. Problema fiinţii teologiei poate face parte şi din teologie, şi anume din disciplina introducerii (enciclopedice şi metodologice) în teologie, dar şi dintr'o disciplină a filosofiei, anume din epistimologie.

Introducerea în teologie cuprinde pe lângă arătarea şi lămurirea a ce este teologia, cari îi sunt problemele, ce discipline formează aceasta şi prin ce metode se cercetează, încă şi (conform întrebării a II-a a copilului exemplu) istoria teologiei, scopul, rostul, valoarea ei etc.

Definirea teologiei ne conduce în mod necesar la cunoaşterea obiectului ei şi atunci se pun cu privire la acesta aceleaşi întrebări (1. Ce? 2. De ce? etc.).

Definindu-se teologia ca știința religiei, cea dintâi problemă a sa cu privire la obiectul său va fi definirea acestuia, adecă a religiei (ce?), apoi se pun problemele cari ar corespunde stadiului II al curiozității științifice (de ce?), adică problema originii și desvoltării sau istoria religiei, apoi problema valorii, scopului, utilității, etc.

Problema originii religiei dă naștere la rândul său problemei revelației divine și, implicit, și problemei divine însași.

Aceste probleme alcătuesc disciplina teologiei fundamentale.

Soluția ce o dă această disciplină problemei revelației, anume afirmând și dovedind existența unor depozite ale unei revelații positive supranaturale, îndrumă teologia spre utilizarea acestei revelații pentru soluționarea problemelor sale. E natural ca odată ce are la dispoziție răspunsuri date de însuși Dumnezeu problemelor religioase, să nu mai dibuiască în cercetări pur empirice, ci să ia din depozitele revelației supranaturale răspunsurile acestea înzestrate cu supremul grad de siguranță și adevăr.



Numai că utilizarea celor două depozite ale revelației supranaturale pozitive sau istorice, cari sunt Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, întâmpină atâtea greutăți, încât impune crearea unui grad de discipline intermediare, cari au menirea de a înlătura acele greutăți și a ne face accesibil cuprinsul sigur și precis al revelației pozitive. Acestea sunt disciplinele exegetice și (mai ales unele ramuri din) istoria bisericească.

Dupăce aceste discipline îi fac accesibil cuprinsul depozitelor revelației divine pozitive, reia teologia firul cercetărilor sale privitoare la religie dela început, având acum în locul metodei empirice a teologiei fundamentale, metod cu mult mai ușor și totuși mai rodnic: să scoată răspunsurile la problemele sale de-a gata din depozitele revelației, să le grupeze pe probleme și să le aducă în legătură internă, organică, adică în sistem.

Astfel ia naștere teologia sistematică pozitivă, care înfățișează religia ca raport real între Dumnezeu și om și anume, teologia dogmatică descrie contribuția lui Dumnezeu în realizarea acestui raport, iar morala, contribuția omului. Verificarea în aceste discipline e istorică: pentru dovedirea

oricărei afirmaţiuni se induc mărturiile revelaţiei (citatele); completările empirice-raţionale au rol secundar.

Disciplinele înşirate până acum cercetează şi rezolvă problemele religioase teoretice şi alcătuesc teologia teoretică.

Religia însă ca fenomen psihic şi social, implică şi satisfacerea multor necesităţi practice pentru exercitarea sa de către şi între oameni. Cu studierea modalităţilor şi mijloacelor satisfacerii necesităţilor religioase ale omenirii se ocupă teologia practică.

Pentru servirea necesităţilor religioase ale omenirii există, ca funcţia socială a religiunii, instituţia numită biserică.

Problema întâi (ce?) cu privire la biserică, adecă despre fiinţa ei (şi prin urmare şi despre părţile ei constitutive, despre raporturile acestor părţi între ele şi despre normele ce regulează aceste raporturi) aparţine disciplinei dreptului bisericesc.

A doua problemă (de ce?), cea privitoare la originea şi trecutul (şi direcţia desvoltării) bisericii, aparţine istoriei bisericeşti.

Istoria bisericească este şi disciplină a teologiei teoretice şi anume una din cele două cari studiază depozitele revelaţiei divine în scopul de a-i uşura teologiei sistematice pozitive utilizarea sigură a cuprinsului revelat al acelor depozite. In această calitate, istoria bisericească îşi dă extensiune mai mare în partea care priveşte periodul ecumenicităţii, în documentele căruia e depusă în primul rând Sfânta Tradiţie, şi dă naştere la ramificaţii ca patrologia, istoria dogmelor, etc.

Istoria bisericească este însă şi disciplină a teologiei practice (în sens larg). Scopul învăţământului istoriei umane în general este: să pună la îndemâna generaţiei ce se ridică experienţa generaţiilor trecute, pentruca generaţia nouă să profite de experienţa celor vechi, imitându-le exemplele bune şi evitându-le greşelile. Această utilitate practică a învăţământului istoric o exprimă proverbul: Historia est magistra vitae. Istoria ne dă idealuri, entuziasm şi suport convingerilor şi aspiraţiilor. Ridică prestigiul bisericii, îi asigură drepturi şi arme pentru câştigarea sau recâştigarea lor sau pentru a se apăra de atacuri, scurtări sau asupriri.

Slujitorilor bisericii le arată stări din trecut analoage celor în cari au să-şi desvolte ei activitatea şi le arată cum le-au făcut faţă acelor stări înaintaşii, pentruca ei să le facă şi mai bine. Prin faptul că istoria bisericească furnizează şi arme pentru luptele bisericii, slujitorii bisericii sunt adeseori siliţi să o cultive şi în cursul profesiunii. Drept urmare o şi vedem istoria bisericească cultivată şi de slujitorii practici ai bisericii mai mult decât disciplinele teoretice ale teologiei. Caracterul şi scopul practic al învăţământului istoric în teologie a făcut apoi, ca el să se orienteze şi acomodeze, ca şi dreptul bisericesc sau celelalte discipline teologice practice, după trebuinţele locale ale regiunii unde se face el. Precum din dreptul bisericesc se nasc ramurile: drept bis. român, englez, etc., aşa şi din istoria bisericească universală se desfac ramuri cu caracter mai accentuat practic, ca istoria bisericii române de ex., dobândind şi catedre aparte. Diviziunea aceasta, impusă de acomodarea la mediul ambiant, învederează caracterul practic al disciplinelor acestora.



Dupăce istoria bisericească i-a arătat teologului cum s'au achitat slujitorii din trecut ai bisericii de misiunea lor şi cari sunt stările bisericeşti în cari are să-şi desvolte el însuşi activitatea, precum şi provenienţa acestor stări, iar dreptul bisericesc i-a expus şi explicat normele în cadrul cărora are să se mişte teologia pastorală (în sens larg, numită şi teologie practică propriu zisă, în sens restrâns) îi va arăta, în ce constă şi cum are să şi-o desvolte el la vremea sa, activitatea sa profesională.

Această disciplină a teologiei are dublu caracter — şi de ştiinţă şi de artă:[1] ştiinţa funcţiunilor bisericii şi arta exercitării acestor funcţiuni. „Ea se deosebeşte în mod net de teologia morală, care-i învaţă pe indivizi, ce trebue să facă ei, în timp ce teologia practică învaţă ce trebue să facă

[1] Obiecţiile ce i s'au făcut de unii savanţi din Apus, cari voiau s'o scoată în parte din cadrul universităţii pe motivul că exerciţii practice ca cele pentru executarea artistică a slujbelor sfinte n'au ce căuta în panteonul ştiinţelor, le combate prof. C. Völker din Viena (Die Stellung der praktischen Theologie, Tübingen 1921) arătând că la orice facultate, orice ştiinţă se predă spre a servi unei profesiuni şi are şi discipline şi exerciţii practice pregătitoare pentru acea profesiune.

Biserica pentru mântuirea indivizilor. De aici vine numele întrebuinţat în mod curent pentru a designa teologia practică: o numim teologie pastorală, funcţiunile încredinţate de Isus Bisericii fiind chiar acelea pe cari a voit să şi le asume El ca „păstorul cel bun" (Io. 10, 11), ca „păstorul sufletelor noastre" (I Petru 2, 25). „Funcţiunea pastorală a lui Hristos este triplă: „Eu sunt — a zis El — adevărul, viaţa şi calea" (Io. 14, 6) şi scrierile apostolice îi aplică numirile corespunzătoare de λόγος, ἀρχιερεύς, ἀρχηγός: a învăţa sufletele, a le împăca cu Dumnezeu, a îndrepta voinţele. Şi această împărţire, pe care o găsim la cei dintâi Părinţi: la Iustin, la Ipolit, în Constituţiunile Apostolice, mai târziu la Dionisie Areopagitul, i se aplică azi Teologiei Pastorale. Biserica trebue să înveţe: să-i înveţe pe ceice ignorează încă tot, pe ceice sunt încă în umbra morţii (Teoria misiunii); să-i înveţe pe copiii creştini (Catehetica) şi pe creştinii adulţi (Omiletica). Teologia pastorală cuprinde aşadar ca parte primă teoria învăţământului, care se subîmparte după clasele prea diferite ale ascultătorilor şi după trebuinţele lor respective. Biserica îi uneşte pe oameni cu Dumnezeu prin rugăciunea publică şi prin sfintele Taine şi le împărtăşeşte astfel viaţa; aceasta este a doua parte a Pastoralei: Liturgica. Biserica îi aduce omenirii o altă lege de viaţă, pentru a forma şi înălţa voinţele slăbite, şi acestei funcţiuni îi corespunde doctrina despre conducerea individuală a sufletelor". (G. Rabeau: Introduction à l'étude de la Théologie, Paris, 1926, p. 310—11, după C. Krieg: Encyklopädie der theol. Wissenschaften nebst Methodenlehre, Freiburg, 1910, p. 282).

Impărţirea aceasta a teologiei pastorale (în sens larg, căci în sens restrâns se numeşte aşa, sau pimenică, partea ultimă a ei) mai sufere mici modificări cerute de mediu, aşa de exemplu în şcoalele teologice româneşti la partea învăţătorială pe lângă sau în loc de teoria misiunii se pune, ca mai necesară în mediul nostru, sectologia.

Acestea sunt problemele şi disciplinele teologiei, expuse în mod sumar, în înlănţuirea lor organică, în diviziunea şi gruparea naturală-obiectivă şi în succesiunea dictată de legile psihologice ale curiozităţii şi (deci) de pedagogie.

# PREDICA VREMII NOASTRE

De Preot MIHAIL NEAGU

E de netăgăduit că în Biserica noastră sunt necesare liturghii pompoase, instrucție religioasă, scrieri de propagandă, activitate socială, scrieri teologice, etc. etc.

Dar ceeace interesează mai întâi de toate, e să apropiem pe creștini de Dumnezeu. Mai multă interiorizare și răscolire sufletească. Să căutăm o punte dela cele văzute la cele nevăzute, prin lumea faptelor — la lumea valorilor.

Chemarea preoților e să fie doctori sufletești. Să vie lumea la preot cum merg bolnavii la medic. Să cunoaștem boalele de cari tânjesc sufletele de azi.

Ambiția noastră să nu constea în graba de a ne câștiga reputația de clerici zeloși, de campioni ai ortodoxiei, de buni administratori și energici parohi.

Toate acestea le putem ajunge și totuși, dacă nu mergem mai departe decât acestea — n'am isbutit să ajungem acolo unde ne cheamă Mântuitorul nostru. Ci numai atunci, când lumea va putea spune pe dreptate: *iată acum înțelegem că acești oameni ai lui Dumnezeu ne-au întrecut cu mult pe noi. Noi nu mai putem să trăim fără să-i ascultăm și să-i urmăm!*

Deși nu mă voi extinde asupra domeniului întreg al activității preoțești de azi, mă voi ocupa în celece urmează cu o seamă de considerații teoretice și practice asupra propoveduirii din zilele noastre, cu intenția de a face pe cetitor să reflecteze asupra acestui capitol însemnat al activității preoțești, în nădejdea că aceste considerații izvorâte din cetiri și din experiență personală, vor putea fi utile tuturor fraților preoți, dar mai ales preoților tineri, cari se găsesc la începutul misiunii și încă n'au găsit puntea dintre teorie și practică.

Era un timp — nu-i prea mult de atunci — când ni se spunea: „predicați și iar predicați!" Credem că acestui apel

i-am satisfăcut în cea mai mare parte. Astăzi, când preoţimea predică regulat, a sosit timpul să ne punem întrebarea: este de ajuns numai să predicăm? A sosit timpul să ne întrebăm: cum trebue să predicăm, pentruca predica să dea roade?

Dintru început trebue să constatăm că credincioşii sunt setoşi după cuvântul lui Dumnezeu. Predica este defăşurarea bogăţiilor Evangheliei. Ea e hrana sufletului dornic de adevărul mântuirii. Cunoaşterea adevărului este un dar al harului lui Dumnezeu. Nu mai puţin şi dragostea pentru adevăr este tot opera Duhului sfânt.

Misiunea noastră este supranaturală, de aceea preotul trebue să fie îmbrăcat în puterea Duhului sfânt. Cuvântul preotului trebue să fie cuvântul lui Dumnezeu, nu cuvântul său personal.

Cuvântul omenesc dispare ca fumul jertfei lui Cain. Pentru sufletul credincioşilor rămâne numai cuvântul lui Dumnezeu.

Preotul stă înfiorat în faţa acestei misiuni de propoveduitor al lui Dumnezeu, deci trebue să se facă vrednic de primirea harului sfânt. Dumnezeu dă din harul Său tuturor, dar mai ales îşi revarsă puterea harului Său acolo unde este un suflet pregătit pentru primirea lui. „Toată grija cea lumească dela noi să o lepădăm" şi să ne îmbrăcăm în harul lui Dumnezeu.

Pe preotul predicator să-l vedem îngenunchind şi rugându-se lui Dumnezeu cu căldură când îşi pregăteşte predica şi înainte de-a se urca pe amvon. El este conştient că nu el, ci Dumnezeu este celce binevesteşte printr'însul şi deaceea îi cere tot ajutorul. *Cât mai puţin element lumesc, dela noi, şi cât mai mult dela Dumnezeu.* Deşi Dumnezeu nu se întreabă că vasul cel ales este de aur sau de lut, El cere totuşi ceva: *vasul să fie curat.* Dumnezeu nu cere ca preotul predicator să fie un geniu, dar cere necondiţionat ca să fie un suflet neprihănit. Atunci când sufletul nostru este uşorat de orice griji pământeşti, atunci se umple de Duhul lui Dumnezeu. „Apa cea vie" atunci se revarsă.

Mulţi preoţi cu cunoştinţe bogate încearcă să introducă în predică elemente din domeniul profan. Nu-i corect. Cre-

dincioşii nu vreau să ştie ceeace spune omul, ci ceeace spune Dumnezeu. Să ne aducem aminte de cuvintele Domnului: „Cuvintele pe cari vi le grăesc nu le spun dela mine, ci Tatăl care sălăşluieşte întru Mine face lucrurile Lui“ (Ioan 14, 10). Sfântul evanghelist Ioan, luminat de Duhul sfânt zice: „Cine cunoaşte pe Dumnezeu, ascultă de noi; cine nu cunoaşte pe Dumnezeu, nu ascultă de noi. Din aceasta cunoaştem duhul adevărului şi duhul rătăcirii“ (I Ioan 4, 6). Când cetim aceste cuvinte, să nu ne ducem cu mintea numai decât la rătăciţii cari nu ascultă de noi preoţii Domnului, ci să ne gândim mai întâi la noi înşine. Nu cumva suntem noi în rătăcire şi nu cunoaştem duhul adevărului şi de aceea nu ne ascultă credincioşii? Nu cumva suntem neascultători de Dumnezeu, ne-am depărtat de voia Lui şi nu cunoaştem voia Lui? *Câtă vreme preotul nu se cercetează pe sine, nu poate examina nici pe alţii!*

*Preotul trebue să fie cel mai credincios creştin;* plin de duh sfânt şi de umilinţă; veşnic în rugăciune şi în contemplarea adevărului divin. Toată mângăierea sa să şi-o afle în sfânta biserică, la sfântul altar. Toată puterea de propovăduire să şi-o câştige din Duhul lui Dumnezeu, din smerenie, cu sufletul aţintit la lucrarea Domnului nostru Isus Hristos. Preotul preocupat de gândul cum ar putea vesti evanghelia cu mai mult succes, este preotul cu adevărat ascultător Domnului. Nu înzadar zice sfântul apostol Pavel: „Vai mie de nu voiu vesti Evanghelia“ (1 Cor. 9, 16).

Preotul care n'are ochii veşnic aţintiţi spre Dumnezeu, căruia îi slujeşte, ci-i preocupat mai mult de cele lumeşti decât de cele duhovniceşti, cu anevoe va avea rezultate satisfăcătoare pe urma vestirii Evangheliei.

Preotul câştigă în har pe urma continuei preocupări cu cele duhovniceşti. El nu poate avea cugetare laică.

Dumnezeu învredniceşte cu putere de biruinţă pe ceice se străduesc să îndeplinească voia Lui.

*Cea dintâiu condiţie pentru succesul predicii este viaţa personală a preotului.* Predica lipsită de viaţa personală neprihănită este „aramă sunătoare ori chimval gălăgios“ (1 Cor. 13, 1). Predica preotului nedemn, fie cât de bună, este fără efect. Sfântul apostol Pavel şi în privinţa aceasta ne dă îndrumările necesare când zice: „Caută să

te înfăţişezi înaintea lui Dumnezeu ca un om încercat, ca un lucrător care *n'are de ce să-i fie ruşine,* drept îndreptând cuvântul adevărului (2 Tim. 2, 15).

Vai de preotul care crede că prin cuvinte meşteşugite va putea întoarce sufletele la Hristos! Cuvântul meşteşugit n'are ce căuta pe amvon! El este al oratorilor politici în faţa alegătorilor. Preotul este slujitorul lumii de dincolo. Influinţa predicii lui nu poate fi din lumea aceasta, ci din lumea cerească. Formele retorice sunt secundare. In predică, principalul e adevărul trecut prin sufletul preotului. E viaţa care se revarsă ca dintr'un izvor curat asupra credincioşilor. *In predică lucrul de căpetenie nu-i forma şi stilul, ci cugetarea religioasă.* „Ce" spui este dătător de măsură şi abia după aceea „cum" spui.

*Cu cât va predica preotul mai simplu, mai pe înţelesul credincioşilor, cu atât predică mai bine.* Păcătoşii nu se vor întoarce la Dumnezeu pe urma „stilului clasic" al predicii, ci pe urma puterii Duhului sfânt ce vibrează în ea.

*Preotul care-şi iubeşte fiii duhovniceşti n'are timp să se ocupe de frazeologie goală.*

N'avem toţi darurile Sfântului Ioan Gură de aur, dar şi cu mijloace modeste putem rosti psalmul pocăinţii, al îndreptării, al întoarcerii la Dumnezeu şi al trăirii religioase cât mai intense.

Eu nu zic că preotul să nu se pregătească pentru predică. Dimpotrivă, să se pregătească cât se poate de bine. Acolo unde este muncă serioasă este şi ajutorul lui Dumnezeu.

În ce priveşte felul de a predica, preotul să predice simplu, popular, limpede, nu teatral, ci natural. Să predice cucernic, în fraze scurte, pe înţelesul tuturor. Felul de a vorbi să fie alor doi prieteni buni ce discută într'olaltă, se înţelege că ceva mai tare ca să fie auziţi de toţi.

Predicatorii buni nu sunt de obiceiu aceia pe cari lumea îi ridică în slavă, ci aceia cari întorc mai multe suflete la Hristos.

Sfântul apostol Pavel pune predica în strânsă legătură cu rugăciunea. „Iar noi vom stărui necurmat în rugăciune şi în propoveduirea cuvântului" (Fapte 6, 4). „Faceţi tot

felul de rugăciuni şi de cereri şi întru aceasta priveghiaţi cu toată stăruinţa, rugându-vă pentru toţi sfinţii. Rugaţi-vă şi pentru mine ca să mi se dea mie cuvânt când voiu deschide gura mea, să arăt cu îndrăsneală taina Evangheliei al cărui sol sunt legat în lanţuri, ca să vorbesc despre Evanghelie fără sfială, precum mi se cade să vorbesc" (Efes. 6, 18—20).

*Celce urcă amvonul să-l urce cu frică şi cu cutremur.* Responsabilitatea preotului predicator este extraordinară. In luptele ce s'au dat în Anglia între catolici şi protestanţi, un preot protestant a fost judecat la moarte. Pe când urca treptele eşafodului, un credincios îi zise: „Părinte, nu te temi de moarte?" Preotul îi răspunse: „Mai multă frică am avut în sufletul meu când am urcat treptele amvonului decât ale eşafodului, căci acolo puteam greşi". *Cu Cuvântul lui Dumnezeu nu putem umbla cu uşurătate.*

Într'una din bisericile din apus, un sculptor a aşezat un nou chip al Fiului lui Dumnezeu. Toată lumea îl admira, numai sculptorul era nemulţumit. Statuia nu era întocmai cu imaginea pe care o avea în sufletul său. Şi preotul predicator este în aceeaş situaţie. O lume întreagă îl va putea aplauda, el însă e nemulţumit cu sine. *Cel mai sincer ascultător al predicilor preotului este însuşi sufletul său.* Acesta cunoscând mai bine decât oricine secretul predicii, nu poate rămânea mulţumit niciodată. Chipul Domnului prezentat în predică, nu e întocmai cu Hristos din sfânta Evanghelie, deci în viitor va trebui să muncească preotul şi mai mult.

Pentruca predica să-şi aibă succesul dorit, preotul trebue să pregătească sufletul credincioşilor pentru predică. Nici un predicator nu va avea succes dacă sufletul credincioşilor nu va fi setos după cuvântul lui Dumnezeu.

*Setos după adevăr este numai cel cu adevărat credincios.*

Preotul, mai întâi de toate, trebue să pregătească suflete adânc religioase, crescute în rugăciune şi slujbele Bisericii. Numai atunci poate avea ascultători buni, suflete cari pot fi luminate prin vestirea Evangheliei. *Pe cei departe cu sufletul de Biserică, de rugăciunile ei, de sluj-*

*bele ei, numai prin predică nu-i putem câştiga pentru Hristos şi adevăr.* Avem destule dovezi că pe cei departe cu sufletul de Biserica noastră, de slujbele şi rugăciunile ei, prin predică mai mult îi întărâtăm decât îi apropiem.

Pe credincioşi îi legăm de sfânta Biserică prin viaţa noastră duhovnicească şi mai ales prin evlavia noastră. *Preotul lipsit de evlavie n'are ce mai predica.* Lipsa de evlavie strică mai mult decât pot drege şi cei mai distinşi predicatori. Preotul poate predica viaţa întreagă, dacă n'are evlavie nu câştigă suflete.

In parohie să avem suflete evlavioase, creştini cari se roagă lui Dumnezeu din adâncul sufletului şi cu dragoste nesfârşită. Preotul însuşi trebue să-şi înveţe credincioşii la evlavie, rugându-se cu ei adeseori. Cu copiii se va ruga în şcoală, cu credincioşii la sfânta Biserică. *Preotul trebue să fie „pildă" de evlavie şi rugător către Dumnezeu.*

*Numai celce îşi iubeşte fiii credincioşi, le poate predica cum se cuvine.* Dragostea este marele meşter care-l îndrumează. Au doar a învăţat cineva pe mamă cum să-şi crească copiii? Iubirea este meşterul neîntrecut care învaţă pe mama tânără cum să-şi crească şi îngrijească copilul. Preotul temător de Dumnezeu, iubindu-şi credincioşii, află totdeauna calea cea mai bună, cum să-şi crească fiii duhovniceşti şi cum să le predice.



Oricât de profund ar fi adevărul care-l tratează predica, *dacă preotul nu va fi în stare să mişte sufletul ascultătorilor* şi nu-i va şti purta cu duhul său acolo unde crede el de bine — *predica nu-şi ajunge scopul.* Atâta vreme cât sufletul credincioşilor va rămânea aluat rece, nu poate fi vorba de renaştere. Inaintea ochilor mei văd pe fiii credincioşi ai Bisericii, ca într'o corabie, la cârma căreia stă preotul. Credincioşii ascultă cu evlavie. Preotul îi poartă în corabia predicii sale legănându-i din ce în ce mai puternic. Ii urcă pe vârful valurilor, se coboară în adânc, îi aduce aproape de stânca păcatelor lor sguduindu-i ca să se trezească din nepăsare la o nouă viaţă cerească. Dupăce i-a trecut prin furtuna trezirii la viaţă, îi debarcă în portul lin şi plin de siguranţă, unde Dumnezeu este stăpân şi ispita nu-i mai prinde în mrejele ei.

*Predica în care se vesteşte Evanghelia Domnului, care e ascultată cu drag, care întoarce pe oameni la pocăinţă, este predica reuşită.*

Dacă există foc material care arde şi nimiceşte, este şi alt foc care curăţeşte şi zideşte. *Inimile ascultătorilor nu se vor aprinde de focul gurii niciodată, ci numai de focul nestins sălăşluit în inimi.*

O întrebare. Putem folosi în predică elemente din viaţa de toate zilele, sub formă de pilde sau asemănări?... Dintru început spunem că da. Mântuitorul însuşi a vorbit adeseori în pilde neîntrecute. Pe această cale simplă te apropii mult mai uşor de sufletul credincioşilor; fie că este calea care aduce o mai uşoară înţelegere a lucrurilor, fie că rămâne adevărul propovăduit mai adânc înrădăcinat în sufletul credincioşilor.

Mulţi spun că „pildele" nu sunt potrivite pentru intelectuali şi pentru oamenii serioşi. Dar şi oameni culţi şi foarte serioşi pun mâna prea bucuros pe revistele ilustrate şi le răsfoesc până la ultima pagină şi numai după aceea citesc articolul de fond. Omul în mod natural vrea să cuprindă cât mai uşor orice lucru şi de aceea se bucură de adevărul spus în pilde şi asemănări. Pildele vii, frapante şi laconice, sunt viaţă cuprinsă în icoane ziditoare.

Acelaş fenomen îl găsim în cea mai dramatică muzică. Şcoala activă de azi ne verifică acelaş adevăr. Atenţiunea se fortifică prin intercalarea de lucruri plăcute şi totuşi ziditoare.

Pilde şi asemănări întâlnim atât în V. T. cât şi în N. T. Este minunată pajiştea din marginea pustiei, smochinul înflorit, grânele coapte gata de seceriş sau cerul îmbrăcat în purpură. Este şi o chestiune psihologică de a ne folosi de mijloacele cele mai potrivite pentru ajungerea scopului dorit.

Preotul care predică cu duh observă adeseori, în predicile sale, cum unul sau altul din credincioşii ascultători face semne de aprobare a ceeace spune preotul. In cazuri de acestea, preotul este dator să sublinieze concluziile şi să le confirme printr'un citat din sfânta Scriptură.

Niciodată n'a fost trebuinţă mai mare de luminarea credincioşilor ca în zilele noastre. Trăim vremuri de extremă încordare şi sbucium. Se dă luptă între existenţa şi

neexistenţa Bisericii lui Hristos. Dumnezeu nu poate lăsa să biruiască puterea întunerecului, dar şi pentru delăturarea răului momentan trebue să vestim cu viaţă cuvântul mântuitor. Unde lăsăm lucrul de căpetenie, că noi predicăm pentru împărăţia lui Dumnezeu cea veşnică.

In viaţa viitoare se vor ridica mii şi mii de braţe şi oase goale împotriva noastră, cari ne vor ameninţa strigând: „suntem pierduţi părinte, pentrucă ne vorbeai de mii de idealuri mari şi totatâtea îndatoriri, dar nu ne-ai putut îndrepta spre singurul lucru necesar, *spre voia lui Dumnezeu*, prin duhul supunerii şi al umilinţii în faţa Lui şi prin duhul dragostei faţă de aproapele".

Un duhovnic de spital ne povesteşte cum a stat la căpătâiul a sute şi sute de bolnavi cari au murit. A văzut pe cei necredincioşi disperaţi; a văzut pe credincioşi aşteptând cu drag împreunarea cu Domnul. Duhovnicul ne povesteşte de un bolnav care a petrecut multă vreme în nesimţire. In cele din urmă s'a refăcut şi era vesel. „Eşti vesel" a zis preotul „dar nu te-ai îngrozit de ceeace ai văzut?" „De loc părinte", răspunse bolnavul. Eu n'am stat în faţa unor lucruri necunoscute. Preotul nostru, încă înainte cu 30 ani, ne-a predicat de toate aceste realităţi".

Azi cu drept cuvânt se poate afirma: „Spune-mi din care parohie eşti, ca să-ţi spun eu cine eşti".

Să ne întoarcem la sfântul altar cu adâncă smerenie! Să păstorim sufletele cu toată dragostea şi înţelepciunea! Să predicăm cuvântul Domnului, plini de duhul lui Dumnezeu!

# INDEMNURI DUHOVNICEŞTI

De Dr. IOSIF HRADIL
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

## TAINA POCĂINŢEI

„Cărora veţi ierta păcatele — zice Isus Hristos apostolilor — se vor ierta lor, şi cărora le veţi ţinea, vor fi ţinute".[1] Prin aceste cuvinte a fost aşezată sfânta taină a Pocăinţei. Cât de fericiţi suntem, căci după căderea în vârtejul păcatului, avem această a doua scândură de scăpare!

„Mergi de te arată pe tine preotului".[2] Mergi la dânsul cât de des. Şi credincioşii sunt îndemnaţi la primirea cât mai deasă a acestei taine, ca să se întărească în cele bune, făcându-se din zi în zi cât mai buni şi mai desăvârşiţi. Fă şi tu la fel, hotărăşte-te la primirea cât mai deasă a acestei taine, pentru ca să o ştii vesti şi altora. Cu cât mai mult o vei amâna, cu atâta îţi va fi mai grea iar căderea mai sigură şi scularea mai anevoioasă.

Nepăsarea faţă de acest minunat mijloc de curăţire sufletească şi dobândirea desăvârşirii creştineşti, este pricina pentru care cei mai mulţi slujitori ai Bisericii sunt bolnavi şi neputincioşi sufleteşte şi mulţi dorm în păcatele lor.

Cine dintre noi ar putea zice: sunt curat, păcat n'am? Adu-ţi des aminte de aceste cuvinte, nu numai cât vei trăi în seminar, ci în toată vremea vieţii tale. Nimic nu-i poate ajuta preotului în desăvârşirea sa, ca primirea tainei pocăinţei cu evlavie şi potrivit ţintei ei mai înalte, dar nu dintr'un obiceiu poruncit şi sec, fără căinţă şi fără hotărâre tare de îndreptare. Prin primirea deasă a ei vei ajunge la cea mai mare curăţire a sufletului şi a vieţii şi la culmea virtuţii. Multe greşim toţi, dar tu nu te-ai făcut vinovat cu nimic dealungul anului, a lunilor şi a zilelor lui?

Fericit acela, în duhul căruia Dumnezeu nu găseşte nici o răutate, nici un vicleşug. Să nu crezi însă că deoarece eşti pus judecător asupra altora, tu n'ai lipsă de a te supune judecăţii altuia. Fiecare trebue să-şi aibă judecătorul său dela Dumnezeu.

---

[1] Ioan XX—23.
[2] Mat. VIII—14.

Doctorul cel bolnav nu se foloseşte oare de alt doctor în boala sa? Gândeşte-te, când te spovedeşti, la Isus Hristos, Mântuitorul nostru, care înaintea patimilor a ieşit pe muntele Maslinilor, unde a început a se întrista şi a se mâhni. Tot astfel se va milostivi El şi cu acela care-şi va plânge păcatele sale.

Râvneşte deci a te căi de toate păcatele tale, din motive suprafireşti şi căinţa ta să fie sinceră şi întreagă. Zi cu fericitul Augustin: „Dă-mi, Doamne, pocăinţa inimii, zdrobirea duhului şi izvor de lacrămi ochilor". Ni se porunceşte prin prorocul Ioil: „Ca să rupem inimile, iar nu hainele noastre şi să ne întoarcem la Domnul Dumnezeul nostru, că milostiv şi îndurat este, îndelung răbdător şi mult milostiv şi îi pare rău de răutăţi". [1]

„Duhul supus, inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi".[2] Tu spovedeşte-te deci duhovnicului tău cu smerenie, cu sinceritate şi neprefăcătorie şi cu bună credinţă, fără ca să ascunzi sau să scazi ceva.

La ce ar folosi omului să-şi ascundă păcatele sale, când toate sunt descoperite înaintea ochilor lui Dumnezeu? [3] „Când omul se descopere, Dumnezeu îl acopere, când omul se ascunde, Dumnezeu îl desveleşte" — zice fericitul Augustin.



[1] Ioil II—13.
[2] Ps. L—18.
[3] Evrei IV—13.

# ATITUDINI

## CONTRA LIMBII „PĂSĂREŞTI"

*Desigur şcolile, prin care a trecut şi clerul Bisericii noastre, l-au influenţat să vorbească şi să scrie în aceiaşi limbă română, ca aproape întreaga noastră pătură cărturărească. Dar această limbă nu e uneori adevărata limbă a Românilor, ci mai mult un amestec de neologisme împrumutate din alte limbi; unele vârâte în limbă chiar de neromâni, deci de oameni lipsiţi de simţul etnic al limbii naţionale. Am cetit încă mai de mult predica unui cleric la o sfinţire de biserică, din care — în fond — poporul ascultător n'a înţeles absolut nimic, decât ici-colea câte un cuvânt răzleţ. Efectul a fost de sigur: o totală lipsă de atenţie din partea ascultătorilor.*

*Iar înainte cu vre-o 15 ani — ascultând eu în Senatul ţării, cum un raportor citea dela tribună paragraful prim din un proiect de lege — l-am întrebat în glumă: „In ce limbă este scris?" Pentrucă eu n'am înţeles din el decât pe „şi". M'am pus adică în situaţia tatălui meu — un ţăran de frunte — care de fapt n'ar fi înţeles nimic. Adevărat, că la noi se fac multe legi, pe care nu le ţin nici ceice le-au votat; dar totuşi, într'o ţară cu viaţă obştească normală, textul legilor trebue să fie vărsat într'o limbă înţeleasă de aceia pe cari îi priveşte. Scriitorii de valoare dovedesc, cum limba noastră, vorbită şi scrisă azi de ceice aparţin păturei superioare şi mijlocii, s'a abătut aşa de mult dela limba frumoasă a poporului, cât şi dela arhaica limbă a cărţilor bisericeşti, dela limba neaoş românească a cronicarilor, a poeţilor de valoare şi a literaţilor noştri clasici. Şi — dacă vom stărui în a merge pe aceeaşi cale greşită — ne vom pomeni în curând, că avem două limbi: una a poporului şi alta „păsărească", un ghiveci de cuvinte. Atât e de puternică această influenţă rea asupra desvoltării limbei, încât — şi ceice suntem conştienţi de acest rău — ne pomenim duşi de potopul lecturilor păsăreşti, în curentul de totală corcire a limbii.*

*Aceasta devine o mare primejdie pentru desvoltarea normală unitară a vieţii noastre sufleteşti. Dacă putem găsi cuvinte în limba noastră pentru a ne exprima ideile şi gândurile cele mai abstracte, — de ce să petecim limba cu neologisme străine, cari nu se potrivesc cu stofa şi culoarea graiului nostru etnic-naţional?*

*Misiunea preoţilor este de a propovădui învăţăturile creştine-naţionale, sociale, gospodăreşti şi toate câte sunt spre folosul turmei lor, aşa încât să le mişte sufletul, să le formeze convingeri, din care să izvorască îndemnul de a le urma şi practica.*

*Dar cum să fie mişcat, entuziasmat, răpit sufletul ascultătorilor, dacă cei mai mulţi nu te-au înţeles? Trebue deci să-ţi însuşeşti meşteşugul de a vorbi în o limbă înţeleasă de popor.*

*Este cea dintâi datorie a unui vorbitor.*

*Cei mai mulţi dintre preoţii noştri vin la teologie din sânul poporului dela ţară; deci au putinţa să cunoască temeinic frumosul grai românesc ca un fagure de miere, mai ales din ţinuturile cu obârşie etnică curată şi necorcită. Ei au prilejul de a cunoaşte şi vechea şi originala limbă a cărţilor bisericeşti. Pe cele cu limba stricată din trecutele decenii înainte de răsboi, aproape pe toate le-am înlocuit cu ediţii noui, după cele dela Mănăstirea Neamţu, sau alte ediţii nestricate de oameni nechemaţi, fără pic de simţ al limbei. Pe cât avem bărbaţi cu pricepere în materie de limbă, stăruim mereu a readuce limba cărţilor bisericeşti la vechea limbă arhaică, originală, cu foarte mici concesiuni făcute evoluţiei fireşti şi pe acest tărâm. Dar necazul este, că pe toţi ni-a zăpăcit pecinginea, ce a cuprins frumoasa noastră limbă românească, încât e redus numărul celor ce mai cunosc adevărata limbă a neamului lor. Preoţii în cursul studiilor trebue negreşit să citească şi cărţile celor mai buni scriitori români, istorici, poeţi, literaţi. Şi când vor cunoaşte limba lui Creangă, Eminescu, Odobescu, Coşbuc, Iorga, Goga, etc., atunci se vor convinge de rătăcirea în care ne aflăm.*



*Deci între îndatoririle de căpetenie ale tuturor preoţilor este, ca — pe lângă fondul cunoştinţelor profesionale, teologice — să-şi însuşească o cât mai frumoasă limbă poporală, în care — ca într'o haină atrăgătoare — să-şi îmbrace poveţele propoveduite. Cum cei mai mulţi preoţi trăesc la ţară, ei sunt zilnic în atmosfera curată a limbei poporale. Deci sunt datori s'o cunoască, să-i pătrundă toate nuanţele, toate formele, încât ea să le formeze temelia graiului, în care vorbesc dela sfântul altar. Această limbă să o completeze apoi cu a cronicarilor, a cărţilor bisericeşti, a literaturii noastre clasice, încât să fie şi în această privinţă o plăcere a asculta vorba preoţilor. Cei dela oraşe la fel. Să-şi păstreze limba, adusă dela ţară, şi în limba „vechilor cazanii" să vorbească în biserica oricărui oraş. Şi să fie siguri, că se vor găsi credincioşi conştienţi, cari vor îndemna pe cunoscuţii lor cu chemarea: „Poftiţi la sfânta biserică cutare, unde, pe lângă poveţele evanghelice, veţi auzi şi o frumoasă limbă poporală, românească".*

*Atrag luarea aminte a P. C. Preoţi ai Bisericii române asupra acestei importante, chiar vitale chestiuni a limbii, căci orice naţiune vrednică, prin limba sa trăeşte, cu îndatorirea să se silească a vorbi în acest arhaic şi poporal grai, singurul cu adevărat românesc, contribuind astfel a păstra şi propovedui în toată curăţenia ei această scumpă comoară a neamului, care este limba sa, căci tot biserica este chemată alături de şcoală, a readuce neamul la matca veche.*

*Cu stăruinţă cred, că vom birui şi vom reintra pe calea cea bună, din care am fost scoşi de atâţia inconştienţi şi străini, de*

*cari trebue pe viitor să ne lipsim nu numai în limbă, ci și pe alte tărâmuri, unde au devenit primejdioși.*

*Și la cazul nostru se potrivește înțelesul cuvintelor Sf. Apostol Pavel: „Mai bine cinci cuvinte cu înțeles, decât zece mii de vorbe în limbă necunoscută".*

*† MIRON*
*Patriarhul României*

## *ORGANIZAREA SLOVEI CREȘTINE ORTODOXE*

*Zilele trecute am primit la redacție primul fascicol al unui periodic de-o îmbucurătoare noutate. Păr. Paraschiv Angelescu, fecund și cunoscut publicist bisericesc, ajutat de dl Miron Suru, a cărui migăloasă lucrare asupra anului literar 1935 l-a impus obștei cititorilor români, au făcut să apară un buletin biblio-critic* — primul *de acest fel în țara noastră — întitulat* **Scrisul creștin.** *El cată și vrea să fie — dupăcum ne lămuresc redactorii lui — o vitrină aparte a întregii noastre literaturi teologice, religioase și bisericești. O vitrină scrisă. O vitrină în care cărțile cu substanța și îmbrăcăminte creștină-ortodoxă să se oglindească nu numai prin coperta lor — al căror clișeu în miniatură e așezat în fruntea celor mai multe dări de seamă — ci în primul rând prin plinul conținutului ei.*

*Nu mai zăbovim asupra utilității unei asemenea publicații, când știm atât de bine că „scrisul românesc de după răsboiu este în cea mai mare parte un scris lipsit de busolă, de idealism, de suflu înălțător, un scris păgân, care cultivă instinctele și patimile josnice, pornirile bestiale și criminale, ideile de răsvrătire și lipsa de simț pentru adevăr, bine, frumos, dreptate, etc." — cum atât de nimerit se exprimă în predoslovia acestui buletin învățatul vlădică P. S. Dr. Irineu Mihălcescu Târgovișteanul.*

*Buletinul acesta — se spovedesc redactorii cu o cutezanță de bun augur — a fost botezat „Scrisul creștin" spre a-l opune cu hotărâre și dârzenie scrisului păgân și destrăbălat din zilele noastre.*

*Un pas important în organizarea slovei creștine ortodoxe e făcut deja. Il întâmpinăm cu neprefăcută bucurie. Dar, mai rămâne ceva de înfăptuit. Ne trebue un* **cotidian creștin ortodox** *— idea e a Păr. Dr. D. Stăniloae — în care viața creștinească a românului să se vadă ca'ntr'o oglindă, să fie încurajată, apărată și hrănită zi de zi. Și încă ceva:* **o centrală a slovei religioase,** *pentru care milita cândva cu mult entuziasm, în coloanele acestei reviste, (anul 1935), P. S. Episcop Nicolae Colan. Adică un magazin al cărții ziditoare de suflet, al cărui vehicol să fie pomenitul buletin biblio-critic „Scrisul creștin". Amândouă ar trebui să ia ființă — din atâtea motive — în București.*

*Așadar, Bucureștiul creștin ortodox să ni le dea fără zăbavă, pentruca organizarea slovei bune să fie plinită cu un ceas mai de vreme.*

*GRIGORIE T. MARCU*

# MIŞCAREA LITERARĂ

*I. Mateiu:* PROBLEMA UNITĂŢII RELIGIOASE ÎN REVOLUŢIA DIN 1848. (Extras din volumul omagial pentru fraţii Alexandru şi Ion I. Lapedatu); Bucureşti, M. O. Imprimeria Naţională, 1936; pag. 24.

Dl profesor universitar Dr. I. Mateiu a tipărit, cu titlul de mai sus, un studiu care face senzaţie — se 'nţelege, după ce-l citeşti. D-sa, plecând dela constatarea că printre hotărârile istorice luate de adunarea naţională din 1848, pe Câmpia libertăţii dela Blaj, se află la punctul 2, *adică aproape în fruntea tuturor,* revendicările de ordin bisericesc (vezi textul dela p. 3), îşi propune să rezolve întrebarea atât de controversată, dacă prin ea *s'a decretat unitatea religioasă a norodului rómânesc din Ardeal, sau nu?*

Înainte de-a ataca problema în miezul ei, autorul ne reconstitueşte atmosfera creiată de ruptura religioasă dela 1700, în rândurile poporului ardelenesc. Românii n'au îmbrăţişat cu simpatie unirea. In consecinţă, au combătut-o cu furie şi statornic. Răsmiriţa călugărului Sofronie — acest „rege neîncoronat al Ardealului" (N. Iorga) intrat în legendă — e o dovadă. Unaţia s'a clătinat sub presiunile ei. Lucru care se vede dintr'o notiţă făcută într'o carte de slujbă de protopopul unit Ioan Popovici din Cib: „când s'a lepădat sfânta unire din toată ţara Ardealului, au fost anii 1760".

La 1848, ideea unirii religioase — nu cu Roma — plutea în aer. Urmăriţi dovezile în studiul dlui prof. Mateiu.

Chiar marele doctrinar al revoluţiei, Simion Bărnuţiu, era favorabil unirii bisericeşti, cu deosebirea că el n'o socotea încă oportună.

Dar, să revenim la chestiunea pe care-şi propune s'o rezolve autorul: fost-a decretată unitatea religioasă în 1848, la Blaj? Da. „Gazeta de Transilvania" (Braşov, 24 Maiu 1848), scria: „O naţie, o religie, şi aceea românească, iar nu unită şi neunită grecească".

Nicolae Bălcescu scria (16 Dec. 1848) lui Ion Ghica: „astfel cu dogma religioasă, ce împreună toţi Românii şterseseră în Adunarea dela Blaj astăprimăvară, caută a-i desuni" (p. 11).

Curtea din Viena s'a opus, din motive cari nu mai trebuesc arătate. Episcopul unit Ioan Leményi, a intrat în sâmbria ei. Ceeace a consimţit să iscălească la istorica adunare de pe Câmpia libertăţii, a combătut apoi prin pastorale. *„Că mai voioşi ascultăm de Romanul, decât de Ţărigrădeanul, Carlovițeanul sau altul"*, scria el turmei sale (p. 15). Dar l-a ajuns pedeapsa.

Cu totul contrară a fost atitudinea lui Şaguna. Când au văzut că nu mai pot răsbi cu el, i s'a propus din partea lui Al. Şterca

Şuluţiu — propunere repetată de Viena — să treacă la unaţie, în care caz i se făgăduia să fie făcut mitropolit de Alba-Iulia, pentru toţi Românii. *„Eu nu-mi vând religia mea strămoşască pentru un tăier de linte"*, a răspuns marele vlădică.

In August 1850, episcopul unit de Oradea, Vasile Erdélyi, confirmă că în adunarea dela Blaj, la 1848, a fost decretată *unirea religioasă a Românilor în sens ortodox.* Multe comune din Transilvania au părăsit unirea cu Roma, spunea el primatului Ungariei. S'au luat măsuri pentru stăvilirea acestor întoarceri la dreapta credinţă, cerându-se împăratului înfiinţarea a încă două episcopii unite — la Lugoj şi Baia Mare — şi a unei mitropolii unite. Aceasta din urmă, devine fapt împlinit în 1853. In alte timpuri normale — scria Gh. Bariţiu — clerul unit ar fi putut să tot ceară vreo 50 de ani Mitropolii şi Episcopii . . . căci guvernele anterioare transilvane şi cancelaria Curţii mai bine şi-ar fi scos ochii, decât să recomande aşa ceva Monarhului".

Hotărârea adunării naţionale dela Blaj, din 1848, a fost înfrântă. Din vina cui?

În 3 Iulie 1850, Ion Maiorescu scria episcopului Andreiu Şaguna: „De alta v'aş mai ruga pentru diferenţele ce auzim de toate părţile că se nasc între uniţi şi neuniţi *pentru orbia Blăjenilor.* V'aş ruga să Vă puneţi toată înţelepciunea în lucrare, ca să nu se facă răul mai mare. Mulţumiţi-vă deocamdată cu aceea, că toţi Românii cei buni, uniţi şi neuniţi, *cunosc că piatra scandelei vine dela Blaj — şi nu dela Sibiu"*.

Studiul plin de noutate al dlui prof. Mateiu sfârşeşte aici.

1848! . . . 1918! Ideea unificării religioase plutea în aer. Nu s'a făcut, fiindcă n'au voit-o străinii. Şi mai cu seamă din pricină că s'au găsit totdeauna câţiva aşa zişi români cari şi-au văzut mai mult de treburile lor şi ale altora, decât de cele ale *neamului.*

Sunt pagini de măreţie şi amărăciuni. GRIGORIE T. MARCU

*Kazimierr Chodynicki:* KOSCIOL PRAWOSLAWNY A RZECZPOSPOLITA POLSKA (Biserica Ortodoxă şi Republica Polonă) 1370—1632; Warszawa, 1934, pag. 632.

Istoria Bisericii Ortodoxe de pe pământul statului polon, nu s'a prea învrednicit în decursul timpului de cercetători de altă naţionalitate decât ucraineni şi ruşi. Iată însă că în „Polonia Restituta" s'a găsit şi un catolic polon — profesor la Universitatea din Poznan — care să dea şi contribuţia neamului său, la îmbogăţirea cercetărilor asupra soartei ortodocşilor cu cari polonii au trăit de veacuri împreună.

Voluminoasa lucrare a profesorului Chodynicki, este pentru perioada pe care-o îmbrăţişează (1370—1632), cea mai remarcabilă contribuţie din câte s'au adus până acum, la cunoaşterea evenimentelor cari s'au succedat în acest răstimp. Pe lângă bogăţia mate-

rialului adunat şi-a tratării la înălţimea exigenţelor ştiinţifice ale timpului, autorul ne dă şi o bibliografie de mare preţ nu numai pentru istoria bisericii ortodoxe din Polonia, ci şi pentru a celor din statele ortodoxe vecine.

Fără a intra în însuşi cuprinsul amănunţit al cărţii, care reclamă oarecari rectificări şi fără a face proces de intenţii autorului, remarcăm totuşi că oricine va ceti această carte, va putea uşor să observe că e scrisă de un polon şi de un catolic.

Este o lucrare de seamă, de mare valoare documentară, totuşi sângele nu se face apă şi un polon nu poate scrie altfel decât un polon, dupăcum nici un rus sau un ucrainian n'au scris şi nu vor scrie decât tot ca nişte ruşi sau ucraineni, atunci când e vorba de relaţiunile lor de orice natură cu polonii. Cetindu-i şi pe unii şi pe alţii, noi ne vom face o idee mai aproape de adevăr decât acelea pe cari ar voi să ni le servească ei. E şi firesc de altfel. Cartea de care ne ocupăm, a produs mare senzaţie şi răsboi între istoriografii ucraino-ruşi şi poloni. Autorul a fost acuzat, nu fără temeiu, de lipsă de obiectivitate în tratarea unor chestiuni, după cum de-o obiectivitate ireproşabilă nu s'au arătat nici adversarii. In urma disputelor iscate în jurul cărţii acesteia, s'a produs o stare de spirit ce nu convenea oficialităţii polone, care tinde la stabilirea unor raporturi mai cordiale între statul polon şi respectabila minoritate ortodoxă şi face tot ce-i convine şi tot ce-o lasă biserica romano-catolică, în acest scop.

Pentru a şterge impresia şi pentru a stinge sgomotul produs de cartea dlui Chodynicki, a apărut lucrarea de care ne ocupăm în cele ce urmează.

*Iarnusz Wolinski:* POLSKA I KOSCIOL PRAWOSLAWNY *(Polonia şi Biserica ortodoxă)*; Lwow, 1936; p. 145.

Sub acest titlu, profesorul *Iarnusz Wolinski* a publicat în toamna anului trecut la Lwow, o schiţă de 145 pag. asupra raporturilor dintre statul polon şi Biserica ortodoxă, de-alungul istoriei şi în zilele noastre. Nu este o carte ştiinţifică documentară ci vrea să fie o sinteză obiectivă, o înfăţişare „sine ira et studio" a zilelor bune şi rele pe cari le-au avut în traiul lor comun cele două organisme atât de deosebite, pe cari împrejurările istorice le-au apropiat şi despărţit mereu, influenţând vremelnic asupra raporturilor lor. Cartea dlui Wolinski este scrisă în spirit irenic şi cu vădita tendinţă de a pune căluş istoriei, care totuşi va vorbi altfel decum ar vrea autorul. Este impresionant zelul cu care d-sa caută să arate că Polonia şi Biserica ortodoxă de pe teritorul ei, n'au avut conflicte de proporţii mari şi că s'au înţeles relativ destul de bine. In felul acesta cartea serveşte foarte bine tendinţa de conciliere a minorităţii ucraino-ruse cu ideia de stat polon — dar prin aceasta încetează de a mai servi ştiinţa.

Intr'adevăr, în mediul polonez această carte îşi găseşte justificarea; era mai necesară decât o carte de ştiinţă, o impun necesităţi

de stat şi polonii trebuesc felicitaţi pentru străduinţa lor de a atenua animozităţile de azi şi de totdeauna dintre ei şi ucraino-ruşi. O fac din patriotism, dându-şi seama de imposibilitatea desfiinţării prin oprimare a celor 4 milioane de ortodocşi. E în interesul ambelor părţi o mai bună înţelegere. E singura cale pentru o convieţuire normală, împăcându-se fiecare cu soartea lui şi respectându-şi reciproc drepturile. Cartea dlui Wolinski înscrie un nou efort în acest sens.

Dr. L. STAN

*Preot Victor N. Popescu:* ORIENTĂRI CREŞTINE; Tipografia „Universul"; Bucureşti, 1937; pag. 176, Lei 60.

Autorul, părintele Victor Popescu, cunoscut scriitor pe tărâm religios ne dă în cartea aceasta o colecţie de teme de orientare creştină a cetitorului în diferitele probleme religioase cari bat la uşa vremii noastre.

Unele subiecte ale bogatului său cuprins, ne sunt cunoscute din diferite reviste religioase ca b. o. „Fântâna Darurilor" anul 1936.

Cu o rară pasiune pentru un astfel de studiu, părintele autor adună în cuprinsul cărţii subiecte de reală valoare pentru toţi aceia cari vor să fie părtaşi la orientări şi metode de realizare creştină a cerinţelor zilelor de acum.

Toate cu folositoare lămuriri şi opinii clare, precum: Regele Ţării şi Biserica ortodoxă; Tradiţiuni şi rituri în viaţa colectivităţilor religioase; Parohia şi sufletele răsleţite; Oraşul, mediu neprielnic de viaţă religioasă; Aspecte din Franţa creştină; Biserica, tineretul şi criza religioasă; Încercări de apropiere între biserici; Frumosul şi creştinismul, interesează în chip deosebit cititorul creştin de azi şi mai ales pe păstorul de suflete. De aceea, acum adunate în acest volum, uşor pot fi la îndemâna oricui, spre a le cunoaşte şi a trage folosinţă din ele.

Pr. ALEX. FLOREA

*I. E. Naghiu:* BIO-BIBLIOGRAFIA P. S. EPISCOP NICOLAE COLAN, 1893—1936 (Bibliotheca bibliologică Nr. 10); Sibiu, Arhidiecezana, 1937, p. 36.

Cititorii noştri cunosc această oglindă a pilduitoarei vieţi şi activităţi publicistice a Celui ce ne-a hrănit şi ne-a întărit cu poveţele şi scrisul Său cald şi bine întocmit patrusprezece ani de zile. Retipărită acum, cu unele complectări (din cari semnalăm textul francez al biografiei) şi împodobită cu un frumos clişeu al ilustrului nostru fost director, Bio-Bibliografia P. S. Episcop Nicolae Colan, cinsteşte acum unul din scaunele „Bibliotecii bibliologice", pentru care osteneşte cu atâta folos dl Dr. I. Crăciun, conferenţiar la Universitatea din Cluj.

P. S. Episcop Nicolae Colan, încă tânăr, angajat cu atâtea slujbe de comandă şi mai ales de trudă, cât a zăbovit aici la Sibiu, a înscris la activul strădaniilor Sale publicistice 360 de titluri. Asta-i, în câteva cuvinte, concluzia Bio-Bibliografiei P. S. Sale. Şi asta nu-i puţin lucru.

*Nichifor Crainic:* ORTODOXIA, CONCEPŢIA NOASTRĂ DE VIAŢĂ (Popasuri duhovniceşti Nr. 11). Sibiu, Arhidiecezana, 1937, p. 32. Preţul Lei 10.

Cititä la ultimul congres al F. O. R.-ului, ţinut la Arad, apoi de Sf. Nicolae în Sibiu, tipărită în „Gândirea" (Ian. a. c.), „Ortodoxia concepţia noastră de viaţă" se multiplică intr'o simpatică broşură a „Popasurilor" noastre. Inlăuntru, icoane de Demian.

Dacă aş fi întrebat de cineva, din care pricină se face atâta publicitate acestui esseu, i-aş răspunde: pentrucă „Ortodoxia concepţia noastră de viaţă" nu-i un studiu care se citeşte ca oricare altul, ci ceva ce se'nvaţă pe de rost, aşa cum memorizezi o poezie — sau paragrafele unui catehism.

*Dr. Nicolae Popovici:* OPINII ASUPRA PROIECTULUI DE MODIFICARE A LEGII ŞI STATUTULUI PENTRU ORGANIZAREA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE (Seria teologică), Sibiu, Arhidiecezana, 1937, p. 70. Preţul Lei 35.

Importantul şi atât de actualul studiu al învăţatului profesor de drept bisericesc dela Academia teologică din Arad, Prot. Dr. Nicolae Popovici, a cărui publicare „Revista Teologică" a isprăvit-o în numărul trecut, a fost retipărit într'un elegant volum al „Seriei teologice". Faptul că cititorii noştri au luat cunoştinţă de el din paginile „Revistei Teologice", ne dispensează să zăbovim mai cu deamănuntul asupra înţeleptelor soluţii pe cari învăţatul autor le propune în pomenita problemă, preocupat de-un singur gând: *temeliile puse la baza actualei noastre legiuiri biericeşti, trebue să fie păstrate.* E aceasta dorinţa tuturor fiilor buni ai ortodoxiei româneşti cari vreau să vadă Biserica noastră înălţându-se şi prosperând — iar nu suferind — de pe urma modificării în curs a legii şi statutului de organizare bisericească.

*Pr. A. C. Cosma:* FĂCLII PENTRU SUFLET (Cuvântări ocazionale); Roman, 1936; p. 216; Preţul Lei 45.

Preţuitul nostru colaborator, Păr. A. C. Cosma, e unul din acei strădalnici slujitori ai sf. noastre Biserici cari se nevoiesc ades întru cuvânt şi învăţătură. Sf. Sa posedă apoi o remarcabilă îndemânare în mânuirea condeiului. Scrie mult şi bine; scrie limpede şi sprinten.

„Făcliile" pe cari ni le trimite la redacţie, sunt o dovadă. A strâns în ele 43 de cuvântări, articole şi meditaţii, alcătuite cu multă simţire şi cu o notă personală. Ele pot înlocui cu succes o carte de predici — acolo unde aceasta lipseşte — şi suntem siguri că nu vor fi de prisos chiar alături de lucrări speciale în genul acesta.

O recomandăm călduros clerului nostru. Pentru comande, stă la dispoziţie autorul (com. Bâlca, jud. Putna). GR. T. M.

# CRONICĂ

PRIMUL CURS PENTRU ÎNVIORAREA CREDINŢEI STRĂMOŞEŞTI. Secţia Sibiu a FOR-ului înscrie cu cinste la activul realizărilor sale o faptă excepţională..

Dupăce publicului sibian i-a dăruit, în preajma Crăciunului, un buchet de conferinţe entuziaste şi bine întocmite — şi cam tot atunci un cerc de studii ortodoxe pentru antrenarea intelectualilor localnici în studierea problemelor naţionale bisericeşti — s'a gândit să facă ceva trainic şi pentru pătura ţărănească. Aşa s'au născut cursurile pentru înviorarea credinţei strămoşeşti. O săptămână întreagă — între 7 şi 14 Febr. a. c. — treizeci şi nouă de săteni adunaţi din toate laturile Arhiepiscopiei, au fost ospătaţi cu îmbelşugată hrană sufletească. Câte patru ceasuri pe zi, li s'a dat tot ce se poate da într'o săptămână ca să-şi lămurească credinţa, să-şi fortifice alipirea faţă de sf. Biserică şi să-şi curețe inimile, cuminecându-se cu Hristos. După amiezile au fost rezervate cercetării institutelor de cultură din Sibiu şi mormântului marelui Andrei dela Răşinari. Seara, lecturi biblice şi discuţii edificatoare.

Deschiderea cursurilor a săvârşit-o însuşi I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*. Succesul a fost deplin.

Notăm numele ostenitorilor: dl prof. I. Sandu, directorul Şcoalei normale „A. Şaguna" şi preşedintele secţiei locale a FOR-ului, secondat de dl prof. Dr. Lucian Bologa, secretarul FOR-ului. Şi ai râvnitorilor dascăli ai cursiştilor: Prot. Tr. Scorobeţ, cons. arhiep.; Prot. Em. Cioran; Prot. I. Beleuţă, Pr. Dr. N. Terchilă, Pr. Dr. N. Neaga, Pr. Sp. Cândea şi Diacon Grigorie T. Marcu, profesori de Teologie; Prot. Gh. Maior şi Pr. Aurel Nanu, profesori la Şcoala normală „A. Şaguna"; Pr. M. Neagu, Pr. I. Bozocea şi dl D. Popescu.

Fapta FOR-ului sibian slujască de pildă.

UN VEAC DELA NAŞTEREA LUI PARTENIU COSMA s'a împlinit în 12 Februarie a. c. Momentul a fost sărbătorit de institutele de economie din Ardeal, cari văd în fostul director al „Albinei" pe unul din cei mai proeminenţi desrobitori ale lor. Dar Parteniu Cosma a fost şi un strădalnic slujitor al Bisericii noastre. Făcuse cândva studii teologice la seminarul din Arad, a trăit în imediata apropiere a marelui mecenat Em. Gojdu şi a colaborat, ca deputat în primul congres naţional bisericesc, la alcătuirea Statutului organic, pe a cărui temelie trainică marele mitropolit Andrei Şaguna a aşezat Biserica ortodoxă română din Ardealul umilinţelor de ieri. Mitropolitului Miron Romanul — cu care era înrudit — i-a fost cel mai apropiat sfetnic.

E de prisos deci a mai explica rostul acestor rânduri de pomenire.

GR. T. M.

# NOTE ŞI INFORMAŢII

*ÎNCEPÂND cu numărul următor, vom tipări regulat câte o schiţă de predică pentru una din Duminecile lunii respective.*

-o-

P. S. SA EPISCOPUL Nicolae Colan a inspectat toate şcolile oraşului Cluj, pentru a se informa asupra condiţiilor în cari se predă învăţământul religios. Pretutindenea a fost întâmpinat, de profesori şi elevi, cu rară bucurie. Pretutindenea a dus P. S. Sa povaţă părintească şi cuvânt întremător.



-o-

OSEMINTELE celor doi eroi căzuţi în Spania, pentru Hristos — Ion I. Moţa şi Vasile Marin — au fost aduse în ţară şi înhumate în Bucureşti. In ultima lor călătorie făcută dealungul ţării noastre dragi — pe care ei au visat-o mai mândră şi mai cinstită — sute de mii de suspine au ieşit întru întâmpinarea trupurilor celor doi vrednici de pomenire fii ai României. La Cluj, P. S. Episcop Nicolae Colan; la Sibiu, P. S. Arhiereu Dr. Vasile Stan; la înmormântare, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. S. Vartolomeu al Râmnicului şi P. S. Veniamin Pocitan Ploeşteanul, asistaţi de sute de preoţi, au binecuvântat odihna lor de veci.

-o-

APLAUDĂM din toată inima mustrările cu cari dl T. Pisani pisează în „Universul" pe grăbiţii vremii noastre cari prescurtează numele lui Dumnezeu, scriindu-l „D-zeu". Greşala, dacă nu-i tocmai curentă, o comit totuşi destui scribi. Să fie de'nvăţătură.

Şi tot cu atâta însufleţire subscriem la curajoasa păşire a I. P. Sf. Patriarh *Miron*, contra acelora cari uită că „mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim", pocind-o cu neologisme de cari ne putem lipsi. Reproducem în acest număr înţeleptele cuvinte cu cari Patriarhul Românilor veştejeşte limba „păsărească" pe de-oparte, pentruca pe de altă parte să ne înveţe să preţuim slova veche românească din cazanie şi cronici.

-o-

MĂNĂSTIREA Văcăreşti din Capitală, va fi reabilitată. Inchisoarea de pomină sălăşluită temporal acolo, va fi mutată într'un local „modern", pe care direcţiunea penitenciarelor îl va clădi în împrejurimile Bucureştilor. Era vremea!

-o-

UN PROIECT de lege al ministerului de culte, prezentat parlamentului, promite înzestrarea principalelor aşezăminte mănăstireşti ortodoxe cu 17.000 ha. păduri şi 1000 ha. alte terenuri. Improprietărirea mănăstirilor e binevenită. Ea pune sfintele locaşuri în situaţia de-a se ridica

la o nouă viaţă culturală şi socială.

-o-

E ÎN INTERESUL Bisericii şi al neamului ca preoţii să candideze şi să fie aleşi în consiliile comunale. Atât. Primari, ajutori, casieri, secretari etc. nu pot primi să fie aleşi. Stăpânirea a aprobat acest lucru. Oare nu era mai potrivit să se revină la vechea formulă: preoţii sunt membri de drept ai consiliilor comunale?

-o-

ŞI'N BULGARIA există „Frăţii creştine ortodoxe" — şi încă de mult. Ele sunt însă în Biserică şi sub conducerea Bisericii. Insuşi I. P. Sf. Mitropolit al Sofiei este conducătorul lor. Conducătorul fiecărei frăţii este preotul satului respectiv. Ele se străduesc să desrădăcineze — prin Biserică — din sufletul omului „chipul sângerosului Cain" şi să zidească în locu-i pe cel „al liniştitului şi luminosului Abel", etc. etc. Aşa scrie diaconul I. Dorobanţu în „Apostolul" (Nr. 3—4 a. c.)

„Isus Biruitorul" fostului preot Trifa, în loc să fasoneze „Oastea Domnului" după chipul şi asemănarea „Mişcării dela Oxford" ar fi putut să-şi dea silinţa să caute analogii *în* ortodoxie şi *să 'nveţe* ceva — ştie el ce! — din ele. Nu credeţi?...

-o-

BISERICA românească dela Ierusalim — a cărei construcţie a stagnat din pricina grevei Arabilor — după potolirea tulburărilor din Palestina, continuă să se înalţe ca o nădejde.

-o-

DE UNDE până ieri-alaltăieri eram ignoraţi cu desăvârşire în Apus, astăzi, mulţumită recentelor conferinţe dintre bisericile ortodoxă românească şi anglicană, un cotidian de proporţiile lui „Times", într'un articol de fond privitor la relaţiile dintre cele două biserici, afirmă că Biserica ortodoxă română este cel mai influent grup autocefal al ortodoxiei răsăritene. Toate autorităţile anglicane au aprobat raportul asupra tratativelor duse de anglicani cu ortodoxia românească.

Cum în Anglia — ca şi la noi de altfel — sunt şi de aceia cari critică apropierea dintre pomenitele biserici, episcopul de Gloucester duce o campanie aprigă în favorul acestei apropieri.